

21.4.2016

Sisäministeriö
Kirjaamo

Viite: SMDno-2014-2718

Lausunto

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa pelastustoimen strategia 2025 -luonnoksesta. Pelastusopisto esittää luonnoksesta seuraavat huomiot ja kommentit.

Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatus on hyvin muotoiltu ja on hyvin linjassa strategialuonnoksen viimeisen sivun sloganin kanssa.

Pelastustoimen visio 2025

Visio on nykyisessä esityksessä liian pitkästi esitetty. Ehdotamme, että kansalliset tavoitteet poistetaan visiosta ja että visio kirjoitetaan strategialuonnoksen viimeisen sivun mukaisesti muotoon: Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä. Lyhennettynä visio on helppo muistaa ja sen käytettävyys eri yhteyksissä on parempi.

Keskeiset toimintaympäristön muutokset

Ylätason käsitteinä toimintaympäristön muutokset on valittu hyvin. Yleisenä parannuksena ehdotamme, että kirjattavat muutokset tulee laatia siten, että ne kuvaavat vuoteen 2025 saakka vaikuttavia ja siihen mennessä tapahtuvia muutoksia.

Turvallisuustilanne

Kieliasun parantamiseksi ja yhtäläisyyden vuoksi ehdotamme, että ensimmäisenä luetellut muutokset otsikoidaan muodossa: 1. Turvallisuustilanne. Yksittäisiin muutoksiin ehdotamme pieniä tarkennuksia, koska esimerkiksi yksittäisten valtioiden tai terrori-iskujen mainitsemisen näemme turhaksi kymmenen vuoden perspektiivissä. Lisäksi kyberhyökkäykset on turvallisuustilanteeseen vaikuttava uhka ja eri asia kuin verkkorikollisuus. Ehdotamme listaa muokattavan seuraavaan muotoon:

- Kansainvälisen toimintaympäristön muutos (voimapolitiikan paluu, heikot tai hajoavat valtiot, EU:n kehitys, Afrikan kehitys, maailman väestönkasvu)
- Euroopan ja Itämeren alueen turvallisuustilanteen muutos, EU:n ja Venäjän suhteet, terrorismi
- Suomen turvallisuuspoliittisen aseman muutos
- Hybridiuhkat, informaatiovaikuttaminen, verkkorikollisuus, kyberhyökkäykset
- Maahanmuutto

Väestö ja yhteiskunta

Maahanmuuton myötä lisääntymisen myötä yhteiskunnassa tapahtuva muutos on monikulttuurisuuden lisääntyminen. Maan sisäinen muuttoliike on todennäköinen toimintaympäristössä tapahtuva muutos, mutta se ei välttämättä jatku esitetyn kaltaisena seuraavan kymmenen vuoden aikana, vaan paikkariippumattoman työskentelyn mahdollistuessa muuttoliikettä voi tapahtua pienessä mittakaavassa myös takaisin asutuskeskuksista haja-asutusalueille. Väestö ikääntyy ja sen vauhti pysyy ennallaan, mutta väestörakenne sen sijaan on muutoksessa.

Ehdotamme listaa muokattavan seuraavaan muotoon:

- Monikulttuurisuuden lisääntyminen
- Maan sisäinen muuttoliike
- Polarisoituminen – erot yhteiskunnan eri ryhmien välillä kasvavat
- Väestörakenteen muutos

Teknologia

Teknologiakehityksen muutoksia arvioitaessa strategialuonnoksessa ollaan oikeiden asioiden äärellä, mutta esitetyt termit kaipaavat hiomista. Digitalisaatio vaikuttaa pelastustoimen työelämän lisäksi huomattavasti laajemmin, esimerkiksi onnettomuusprofiilit ovat muuttumassa. Toisaalta digitalisaatio mahdollistaa uudenlaisia toimintatapoja myös yhteistyössä. Myös Big data vaikuttaa pelastustoimeen laajemmin kuin pelkästään käyttäjätiedon osalta. Automatisaation ja robotisaation rinnalla on myös muita toimintaympäristöön vaikuttavia vastaavia tekijöitä. Paikantamisteknologia on turhaan nostettu yksittäisenä arjen muutokseen vaikuttavista tekijöistä. Esineiden internetin sijasta kaiken verkottuminen, "Internet of Everything", tulee vaikuttamaan arjen muutoksiin. Ehdotamme listaa muokattavan seuraavaan muotoon:

- Digitalisaatio
- Työelämän tavat ja sisällöt murroksessa, muuttuvat onnettomuusprofiilit, joukkoistaminen
- Big datan varaan perustuvat uudet palvelut
- Virtuaalitodellisuus, automatisaatio, robotisaatio, tekoäly
- "Internet of Everything"
- Kiihtyvä teknologiakehitys (bio-, nano- ja ydinteknologia, 3D-tulostaminen)

Talous

Toimintaympäristön muutokseen vaikuttaa Suomen talouden kehityksen lisäksi globaalin talouden kehitys. Strategialuonnoksessa ensimmäisenä mainittu asia ei ole toimintaympäristöön vaikuttava muutos, vaan nykytila, joten ehdotamme sen poistamista. Ehdotamme listaa muokattavan seuraavaan muotoon:

- Talouden globaalit vaikutukset lisääntyvät
-
- Post-kapitalistinen maailmantalous, jakamistalous
- Julkisen talouden kestävyysvaje
- Hallinnon ja julkisen sektorin rakenteelliset uudistukset (sote, keskus- ja aluehallinnon uudistukset, kuntien tehtävien karsinta)

Ilmasto ja ympäristö

Häiriötilojen lisääntyessä myös niiden vaikutukset voimistuvat, mikä kannattanee tuoda esille. Ilmastonmuutoksen uhat ja vaikutukset on nähtävä globaalisti strategiassa. Tämän selventämiseksi niiden aiheuttamia uhkia kannattanee hieman avata. Lisäksi kestävä kehitys edistävät toimet on nähtävä tämän otsikon alle mainittavaksi tekijäksi. Ehdotamme listaa muokattavan seuraavaan muotoon:

- Sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja häiriötilat lisääntyvät ja voimistuvat
- Globaalit ilmastouhkat (merenpinnan nousu, kuivuudet, maailman ruuantuotannon romahtaminen, elinkelvottomaksi jäävät alueet, biodiversiteetin muutos)
- Kestävä kehitys

Kansalliset tavoitteet

Kansalliset tavoitteet on määritelty hyvin. Strategialuonnoksessa neljäs tavoite on noin kirjattuna kuitenkin ristiriidassa toiminta-ajatuksen ja viimeisen sivun sloganin, jota ehdotamme visioksi, kanssa. Koska neljäs tavoite on kolmannen tavoitteen seuraus ja koska neljännessä tavoitteessa on samoja tavoitetta täsmentäviä lauseita kuin kolmannessa tavoitteessa, ehdotamme niiden yhdistämistä muotoon: Jotta jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta, pelastustoimen turvallisuusviestinnän on oltava vaikuttavaa. Kansallisten tavoitteita täsmentävien lauseiden kirjoitusasussa häiritsee aktiivin ja passiivin lauserakenteen vuorottelu. Yhdenmukaisuuden vuoksi ja epäselvyyksien välttämiseksi olisi hyvä käyttää passiivia lauserakennetta. Strategialuonnoksen nykyisestä kieliasusta ei ole selvää, ketä tarkoitetaan, kun käytetään termiä me.

Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti

Ehdotamme, että strategiaan kirjataan pelastustoimen keskeisten palvelujen ja toimintamenetelmien olevan tehokkaiden, laadukkaiden ja yhdenmukaisten lisäksi myös tarkoituksenmukaisia. Neljännessä lauseessa ehdotamme korjattavan kirjoitusvirheen. Viidenneksi lauseeksi ehdotamme siirrettäväksi toisesta kansallisesta tavoitteesta lauseen: Sopimuspalokunnat ja vapaaehtoistoiminta ovat tärkeä osa toimintaa, koska se on palvelujen järjestämiseen liittyvä täsmennys. Samalla ehdotamme sen kirjaamista passiivimuotoon, koska tavoitteena on laatia pelastustoimen yhteistä strategiaa.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä ja valmius vastata niihin omalla toimialallaan

Edellä mainitusti ehdotamme sopimuspalokuntia ja vapaaehtoistoimintaa koskevan lauseen siirtämistä ensimmäisen kansallisen tavoitetta täsmentäväksi lauseeksi. Muihin lauseisiin emme ehdota muutoksia. Sen sijaan ehdotamme lisättäväksi lauseen: Pelastustoimi vaikuttaa aktiivisesti toimintaympäristössä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi. Tämä perustuu näkemykseen, että pelastustoimen tulee olla edelleen aktiivinen turvallisuuden parantamisessa myös niissä tilanteissa, joissa turvallisuuden parantaminen ei onnistu pelkästään pelastustoimen toimesta, vaan vaaditaan yhteistyötä. Tällaisia esimerkkejä ovat vaikkapa ikääntymiseen liittyvät ja muut sosiaaliset riskit sekä liikenneturvallisuuteen liittyvät riskit ja turvallisuuspuutteet.

Pelastustoimen turvallisuusviestintä on vaikuttavaa

Jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta

Edellä mainitusti ehdotamme kolmannen ja neljännen tavoitteen yhdistämistä muotoon: ”Jotta jokainen kantaa vastuunsa omasta ja ympäristönsä turvallisuudesta, pelastustoimen turvallisuusviestinnän on oltava vaikuttavaa”. Omatoiminen varautuminen riittää kerran mainittuna. Ehdotamme, että toisen lauseen kirjoitusvirhe korjataan. Kolmanteen lauseeseen ehdotamme lisättäväksi yksilöiden onnettomuuden aikaisen toimintakyvyn varautumisen ja selviytymisen lisäksi. Tavoitetta täsmentävät lauseet ehdotamme muokattavan seuraavaan muotoon:

- Pelastustoimi kehittää ihmisten ja yhteisöjen kykyä onnettomuuksien vähentämiseksi.
- Pelastustoimen ennaltaehkäiseviä palveluja kehitetään tukemaan entistä paremmin omatoimista varautumista.
- Edistämme yksilön ja yhteisöjen kykyä toimia ja selviytyä onnettomuuksista.

Pelastustoimi on varautumisen ja siviilivalmiuden johtava yhteensovittaja ja vahva yhteistyökumppani

Ensimmäisessä lauseessa tavoite tulee olla koordinaation tehostuminen, ei pelkästään koordinaation tehostaminen.

Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintamenetelmiä ja henkilöstö voi hyvin

Viimeisen tavoitteen toinen lause on kirjattu monitulkintaisesti. Koska strategian muutkin tavoitteet on asetettu vuoteen 2025 mennessä toteutettaviksi, ehdotamme sen yksinkertaistamista muotoon: Nolla työtapaturmaa. Neljännestä lauseesta puuttuu ainakin yksi sana. Ja koska näkemyksemme mukaan koulutuksen kehittäminen on tärkeässä osassa ammattitaidon kehittämistä, ehdotamme lauseen muokattavan muotoon: Pelastustoimen henkilöstöllä alan tarpeita vastaava koulutus ja ammattitaito, joka perustuu jatkuvaan osaamisen kehittämiseen. Koska kehittäminen vaatii tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaosaamista myös pelastustoimessa, ehdotamme, että viidenneksi lauseeksi lisätään: "Pelastustoimen TKI-toiminta vahvistuu". Viimeisen tavoitteen otsikossa mainitaan toimintamenetelmien kehittäminen, mutta tavoitetta täydentävissä lauseissa sitä ei mainita. Koska uusien toimintatapojen luomisen lisäksi on hyvä kehittää jo olemassa olevia toimintatapoja ja –menetelmiä ja koska osaamisen kehittäminen on jo neljännessä lauseessa kertaalleen mainittu ehdotamme, että toiseksi viimeisen lause muokataan muotoon: Hyödynnämme tehokkaasti tutkimusta, koulutusta sekä kansallisia ja kansainvälisiä verkostoja toimintamenetelmien ja parhaiden käytäntöjen kehittämiseksi ja jakamiseksi.

Rehtori

Mervi Parviainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pelastusopisto
21.04.2016 klo 13:03. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.